

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
Катедра „Икономикс“

Учебна програма по “МАКРОИКОНОМИКА”
за зимен семестър на учебната 2022/2023 година

1. Предмет и развитие на макроикономическата теория. Зависимости между микроикономика и макроикономика. Макроикономическа теория и политика. Основни макроикономически променливи. Проблеми, цели и приоритети на макроикономиката и средства за тяхното реализиране. Принципи на макроикономическото равновесие. Ранни подходи за изразяване на макроравновесието - класически модел и ранен кейнсиански модел на депресия.
2. Макроикономически кръгооборот на разходи и доходи. Основни макроикономически сектори и типове икономика. Образуване и движение в макроикономиката на парични и реални потоци. Съвкупни разходи и съвкупни доходи - образуване и елементи. Равенство на съвкупните разходи и съвкупните доходи в затворена и отворена икономика. Добавки и изземвания - елементи и значение за макроикономиката.
3. Основни макроикономически измерители. Брутен вътрешен продукт (БВП) - обща характеристика, особености и ограничения. Номинален и реален БВП. Дефлатор на БВП. Потенциален БВП. Разрив на БВП. Подходи за измерване на БВП - разходен, доходен и производствен подход. Основни елементи на БВП според разходния, доходния и производствения метод. Чист вътрешен продукт. Образуване на вътрешен доход, личен доход и личен разполагаем доход. Брутен национален продукт (БНП) - образуване и взаимовръзка с БВП. Чист външен доход. Подходи за измерване и значение на показателя БНП. Чисто икономическо благосъстояние.
4. Съвкупно търсене, съвкупно предлагане и макроикономическо равновесие. Ранен и реалистичен модел – обща характеристика. Съвкупно търсене – детерминанти и крива на съвкупното търсене. Ефект на богатството, ефект на лихвения процент и ефект на международната търговия. Съвкупно предлагане. Детерминанти и крива на съвкупното предлагане в краткосрочен период. Детерминанти и крива на съвкупното предлагане в дългосрочен период. Равновесие на съвкупно търсене и съвкупно предлагане в краткосрочен и дългосрочен период. Равновесие в кейнсианския, междинния и класическия регион на кривата на краткосрочното съвкупно предлагане.
5. Съвкупни разходи. Детерминанти и динамика на компонентите на съвкупните разходи. Разходи за потребление и спестяване на домакинствата. Основни фактори на потреблението и спестяването. Автономни (независими) и индуцирани (предизвикани) разходи за потребление. Средна склонност към потребление и средна склонност към спестяване. Пределна склонност към потребление и пределна склонност към спестяване. Функция и крива на потреблението. Функция и крива на спестяването.
6. Съвкупни разходи - вътрешни и външни инвестиции. Брутни частни вътрешни инвестиции. Чисти инвестиции и амортизация. Определящи фактори и крива на инвестиционното търсене. Автономни и индуцирани инвестиции. Акселератор на инвестициите. Реални и планирани инвестиции. Правителствени покупки (разходи).

Износ, внос и чист износ. Фактори и крива на износа. Фактори и крива на вноса. Чист износ. Функция и крива на чистия износ. Обобщаваща функция и крива на съвкупните разходи. Елементи и крива на съвкупните разходи в затворена и в отворена икономика. Автономни (независими) и индуцирани (предизвикани) разходи.

7. Съвкупни разходи и макроикономическо равновесие. Макроикономическо равновесие на съвкупните разходи. Разходно равновесие в затворена и в отворена икономика. Изменения в макроикономическото равновесие. Планирани и реални съвкупни разходи (реален БВП). Непланирано изменение на запасите. Парадокс на спестовност (икономичност). Независими и предизвикани съвкупни разходи. Пределна склонност към разходи в макроикономиката. Мултипликатор на независимите съвкупни разходи. Мултипликатори на независимите съвкупни разходи в затворена и в отворена икономика. Данъчен мултипликатор.
8. Заетост и безработица. Трудоспособно население и основни категории трудоспособни лица. Активна и извънактивна работна сила. Начини за измерване и показатели за заетост и безработица. Причини за безработица и видове безработица. Принудителна и доброволна, дълговременна и кратковременна безработица. Фрикционна (текуща), структурна и циклична безработица. Постоянни и временни форми на безработица. Естествена безработица и заетост. Значение, равнище и фактори за изменение на естествената норма на безработица.
9. Инфлация. Обща характеристика на инфлацията. Възникване и класически форми на инфлацията. Особенности на съвременната инфлация. Стагфлация. Дефлация. Ценови индекси и темп на инфлацията. Причини за инфлация в икономиката. Инфлация на разходите и инфлация на търсенето. Други причини за инфлация. Основни видове инфлация. Умерена, ускорена (галопираща) инфлация, хиперинфлация. Икономически и социални последици от инфлацията. Антиинфлационна политика. Взаимовръзка между инфлация и безработица - крива на Филипс в краткосрочен и дългосрочен период.
10. Икономически цикъл. Основни видове колебания в макроикономическата активност. Колебания и динамика на БВП. Краткосрочен (конюнктурен) и дългосрочен икономически цикъл. Определяне на границите на цикъла. Основни динамични свойства и фази на цикъла. Причинна обусловеност на конюнктурния цикъл. Предпоставки и основни теории за конюнктурния цикъл. Теория за дългите вълни на Н. Кондратиев. Иновационна теория на Й. Шумпетер. Политически индуциран цикъл. Екзогенни и ендогенни теории за цикъла.
11. Икономически растеж. Дългосрочен и краткосрочен икономически растеж. Индикатори и измерване на растежа. Предпоставки, условия и фактори на растежа. Вътрешна и външна факторна обусловеност на растежа. Типове икономически растеж. Динамика и стадии на икономическия растеж. Основни теории и модели на растежа – кейнсианска, неокласическа и ендогенна теория. Взаимовръзка между икономически растеж, икономическо развитие и конюнктурен цикъл.
12. Парична система и парична политика. Пари, парична маса и парична база. Количествена теория за парите. Парични агрегати - видове и елементи. Паричен пазар. Търсене на пари. Фактори и крива на паричното търсене. Парично предлагане. Фактори и крива на паричното предлагане. Равновесие на паричния пазар.

13. Финансови посредници и парична политика. Търговски банки - дейност и печалба. Образуване на резерви и видове резерви на търговските банки. Депозитен и паричен мултипликатор. Централна банка - цели и функции. Парична политика на централната банка. Експанзивна и рестриктивна парична политика. Инструменти на паричната политика: задължителни минимални резерви на търговските банки; операции на открития паричен пазар (покупка и продажба от централната банка на държавни ценни книжа); сконтови и ломбардни заеми, сконтов и ломбарден процент; междубанкови търгове. Ефективност и времеви лагове на паричната политика.
14. Данъчна система, държавен бюджет и фискална политика. Данъчна система - принципи, роля и основни елементи. Видове данъци - преки и косвени; прогресивни, регресивни и пропорционални данъци. Склонност към плащане на данъци и оптимални данъчни нива - крива на Лафер. Държавен бюджет. Образуване и основни елементи на бюджетните приходи и бюджетните разходи. Начини за приключване на бюджетна година. Бюджетен дефицит и бюджетен излишък. Вътрешен и външен държавен дълг. Значение на държавния бюджет. Бюджетен мултипликатор.
15. Фискална политика. Основни инструменти на фискалната политика. Влияние на фискалната политика върху съвкупното търсене и съвкупното предлагане. Видове фискална политика. Дискреционна фискална политика. Експанзивна фискална политика и промени в държавните разходи и данъците. Рестриктивна фискална политика и промени в държавните разходи и данъците. Недискреционна фискална политика. Автоматични (вградени) бюджетни стабилизатори. Изтласкващ ефект на фискалната политика. Времеви лагове на фискалната политика.
16. Взаимодействие между парична политика и фискална политика. Крайно кейнсианство и краен монетаризъм. IS-LM модел на равновесие на паричния и на стоковия пазар. Извеждане и характеристика на крива IS. Извеждане и характеристика на крива LM. Взаимодействие между равновесието на стоковия и равновесието на паричния пазар. Равновесие на стоковия и паричния пазар в отворена икономика. IS – LM – BP модел и ефективност на паричната и фискалната политика.

ИЗПИТ И КРАЙНА ОЦЕНКА

Оценката по учебната дисциплина Макроикономика има комплексен характер - отразява участието на студентите в лекциите; резултатите от проведени тестове през семестъра в рамките на определените часове за лекции; резултатът от полагането на семестриален изпит под формата на електронен тест. Крайната оценка по учебната дисциплина се формира при относително тегло от 50% на тестовете, проведени през семестъра, и 50% - на положения семестриален изпит (изпитен тест).

ЛИТЕРАТУРА

За подготовка за полагане на семестриалните тестове и на изпитния тест по учебната дисциплина могат да се ползват лекциите и учебници, разработени и публикувани от университетски преподаватели, предимно учебници от преподаватели или преподавателски колективи от катедра „Икономикс“ при УНСС.

Февруари 2023 г.

Съставител и преподавател:

гл. ас. д-р Петър ПЕШЕВ